

Kajaanin kaupunki

Hankintojen paikallisuuden selvitys vuosi 2023

Sisällys

1. Yleistä.....	1
2. Käyttötalous - vuoden 2023 analyysin lähtötiedot.....	1
2.1 Hankintojen jakautuminen toimialoittain.....	2
2.2 Hankintojen jakautuminen maakunnittain.....	3
2.3 Kuntakohtainen vertailu.....	4
2.4 Hankintojen jakautuminen Kajaani / Kajaanin naapurikunnat.....	5
3. Yhteenveto käyttötalouden hankinnoista.....	6
4. Investoinnit - vuoden 2023 analyysin lähtötiedot.....	7
4.1 Hankintojen jakautuminen toimialoittain.....	7
4.2 Hankintojen jakautuminen maakunnittain.....	8
4.3 Kuntakohtainen vertailu.....	10
4.4 Hankintojen jakautuminen Kajaani / Kajaanin naapurikunnat.....	10
5. Yhteenveto investointien hankinnoista.....	12
6. Ehdotus jatkotoimenpiteiksi.....	12

31.10.2024

1. Yleistä

Kajaanin kaupunki on teettänyt vuonna 2019 Hankintarattaan toimesta ensimmäisen paikallisuuden selvityksen. Kajaanin kaupunki toimitti 2019 analyysissä käytetyn ostolaskudatan Excel-tiedostona Hankintarattaalle. Toimitetussa raportissa on ollut noin 88 400 laskuriviä ja tästä aineistosta toimittaja on todennut 2 610 eri oikeushenkilöä, joilta jokaiselta kaupunki oli tehnyt kalenterivuoden 2019 aikana vähintään yhden oston. Hankintaratas on työstänyt ostot yhteen eri oikeushenkilöiltä ostosaldoon (EUR).

Vuoden ostolaskudatassa 2023 oli jo valmiiksi ostot samalta toimittajalta summattu yhteen.

Kajaanin kaupungin paikallisten hankintojen edistämisselvityksen ensimmäinen osa sisältää analyysin kaupungin hankintojen maantieteellisestä ja toimialakohtaisesta jakautumisesta.

Analyysi on toteutettu tarkastelemalla Kajaanin kaupungin vuoden 2023 aikaista ostolaskudataa. Käyttötalous- ja investointilaskut ovat tarkasteltu erillisinä selvityksinä. Tässä tarkastelussa selvitetään käyttötalouden laskujen paikallisuutta.

Analyysi tarkastelee siten hankintojen kohdentumisen nykytilaa. Tarkastelun tuloksen pohjalta voidaan suunnitella konkreettisia toimenpiteitä jatkotyölle paikallisen tarjonnan hyödyntämisessä Kajaanin kaupungin hankinnoissa.

2. Käyttötalous - vuoden 2023 analyysin lähtötiedot

Lähtötietona käytetty ostolaskudata saatiin taloushallinnosta Excel-tiedostona, jossa oli jo yhteenvetona taulukko, jossa laskut oli koottu vuodelta 2023 toimittajittain yhteen.

Oikeushenkilöiden joukosta poistettiin kaikki kunnilta, kuntayhtymiltä, valtionhallinnon yksiköiltä, seurakunnilta sekä Kajaanin kaupungin tytär- ja osakkuusyhtiöiltä tehdyt ostot, koska nämä ostot eivät ole hankintalain mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden piirissä.

Alkuperäisessä aineistossa oli noin 2 651 riviä ja tätä aineistoa on muokattu seuraavasti eli poistettu hyvityslaskut ja edellä mainitut hankintalain piiriin kuulumattomat yritykset ja yhteisöt. Näin ollen aineistoon jäi käsiteltäväksi 2 372 riviä.

Tarkasteltavaan aineistoon todennettiin 2 372 eri oikeushenkilöä, joilta jokaiselta kaupunki on tehnyt kalenterivuoden 2023 aikana vähintään yhden oston.

Oikeushenkilöt tunnistettiin aineistosta nimellä ja y-tunnuksella. Näiden tietojen pohjalta lisättiin julkisista avoimista nettilähteistä aineistoon tiedot oikeushenkilöiden kaupparekisteriin merkitystä kotipaikasta ja päätoimialasta.

Kaupungin käyttötalouden ostot vuonna 2023 olivat saadun aineiston mukaan noin 56 miljoonaa euroa. Edellä mainittuja, analyysistä poistettuja ostoja oli noin 15,5 miljoonan euron arvosta. Poistetuista ostoista noin 0,38 milj. euroa oli Kainuun hyvinvointialueelta tehtyjä ostoja. Lopullinen hankintalain mukainen ostovolyymi vuodelta 2023 on noin 40,5 miljoonaa euroa ja tästä volyymistä analyysi on koostettu.

31.10.2024

Kaikki laskut v.2023	56 071 190	€
Ei hankintalain piirissä yhteensä.	15 537 966	€
Kainuun Hyvinvointialue	377 484	€
Kainuun Sote	3 216	€
Tarkasteluun otettuja	40 533 223	€

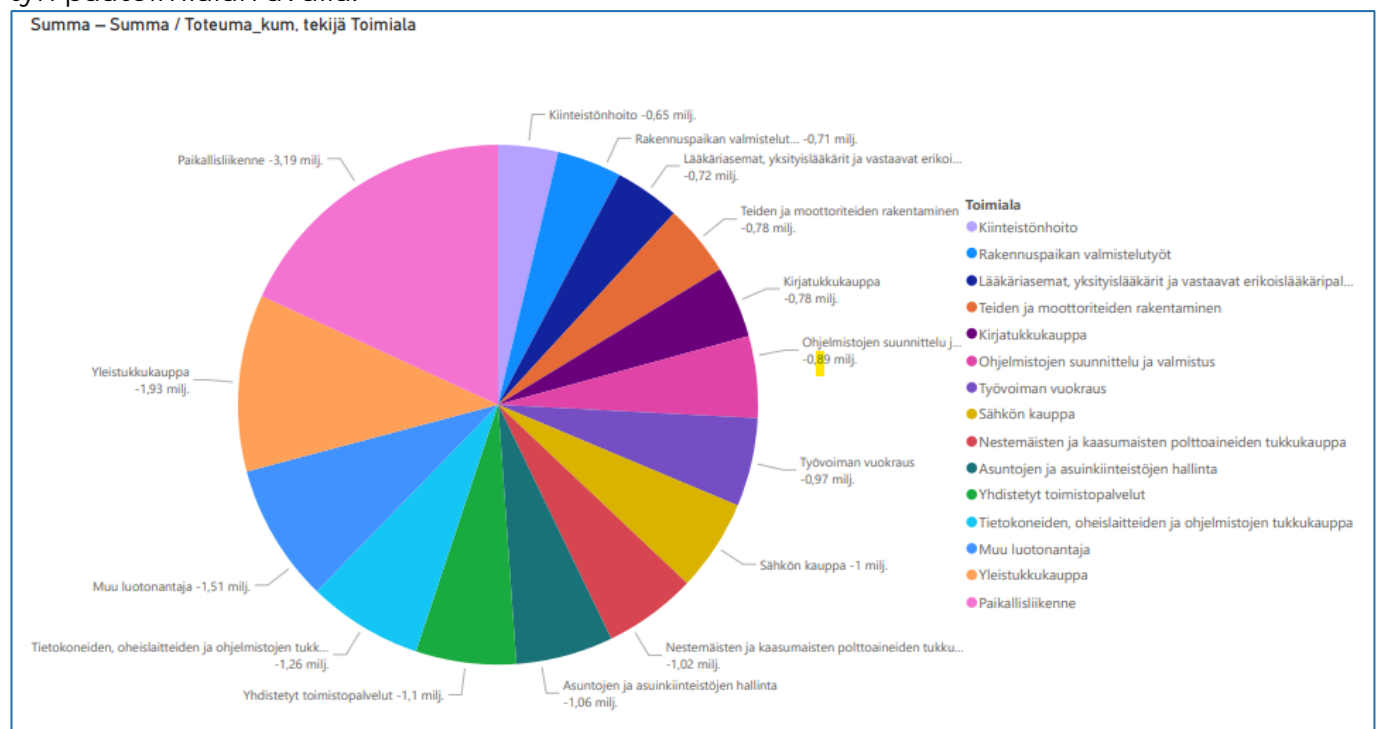
Analyyysi on tehty jaotteluin:

- Hankinnat toimialoittain (EUR)
- Hankinnat maakunnittain (EUR)
- 10 kuntaa, joihin tehdyt hankinnat ovat eniten kohdistuneet (EUR)
- Hankintojen kohdistuminen Kajaaniin, sen naapurikuntiin, muualle Suomeen ja ulkomaille

Tausta-aineistoon kuuluu lisäksi suurimpien myyjäyriyten listauksia niiden kuntien osalta, joihin on kohdistunut suurin määrä hankintoja.

2.1 Hankintojen jakautuminen toimialoittain

Hankintojen kohdistumista toimialoittain on kartoitettu yritysten kaupparekisteriin merkityn päätoimialan avulla.

Kuvio 1. Hankintojen jakautuminen päätoimialan mukaan.

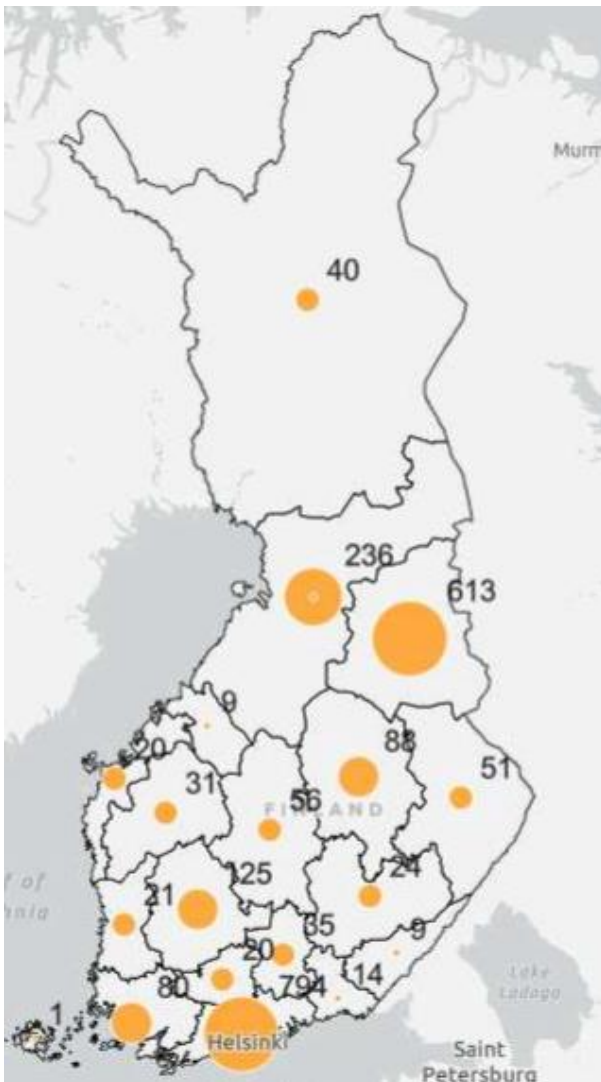

31.10.2024

2.2 Hankintojen jakautuminen maakunnittain

Ostovolyymista noin 20 % (7,83milj.€) kohdistuu Kainuuseen ja noin. 50 % (18,85milj.€) Uudellemaalle. Kolmanneksi eniten noin 9 % (3,4milj.€) ostoja kohdistuu Kanta-Hämeeseen. Neljänneksi eniten noin 5,3 % (2,0 milj. €) hankintoja on kohdistunut Pohjois-Pohjanmaalla sijaitseville yrityksille.

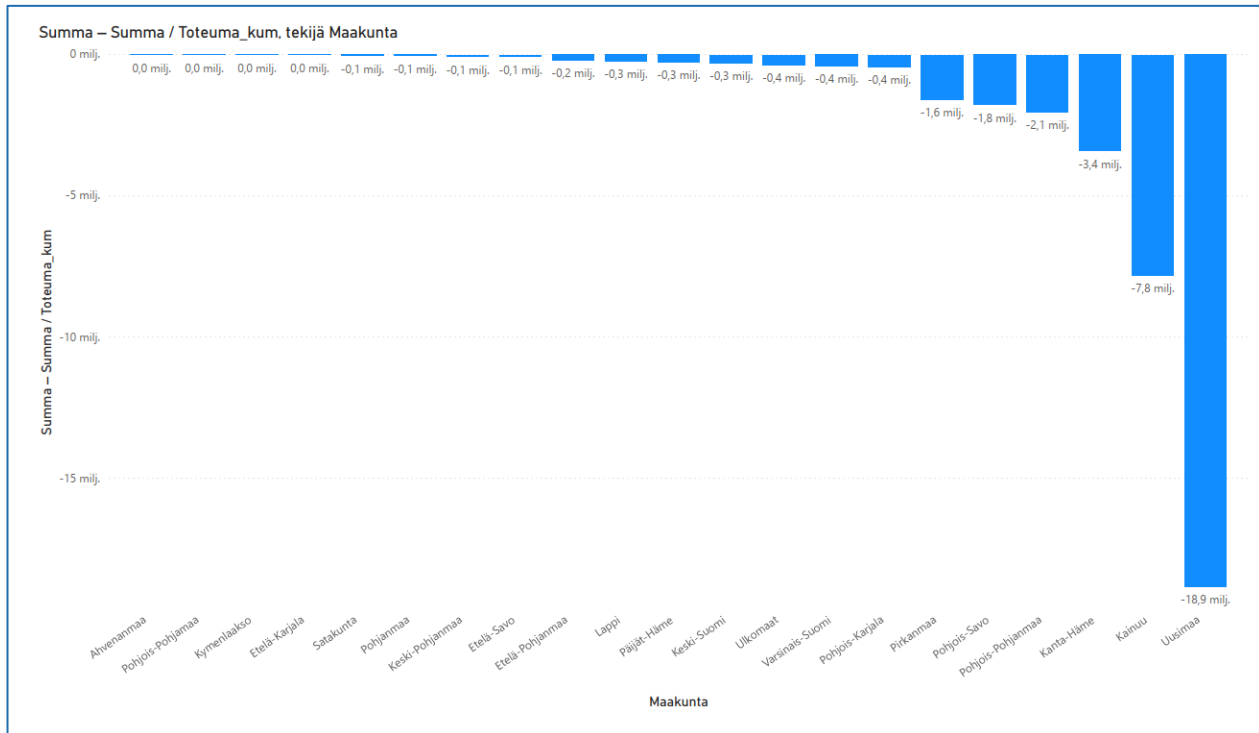
Voidaan todeta, että Uudellemaalle ja siellä erityisesti pääkaupunkiseudulle kohdistuu kaikkien toimialojen hankintoja. Kanta-Hämeen osuus selittyy paikallisliikenteen toimijan kotipaikalla. (Kartta 1)

Kartta 1. Laskuttaneiden yritysten määrä maakunnittain kpl.

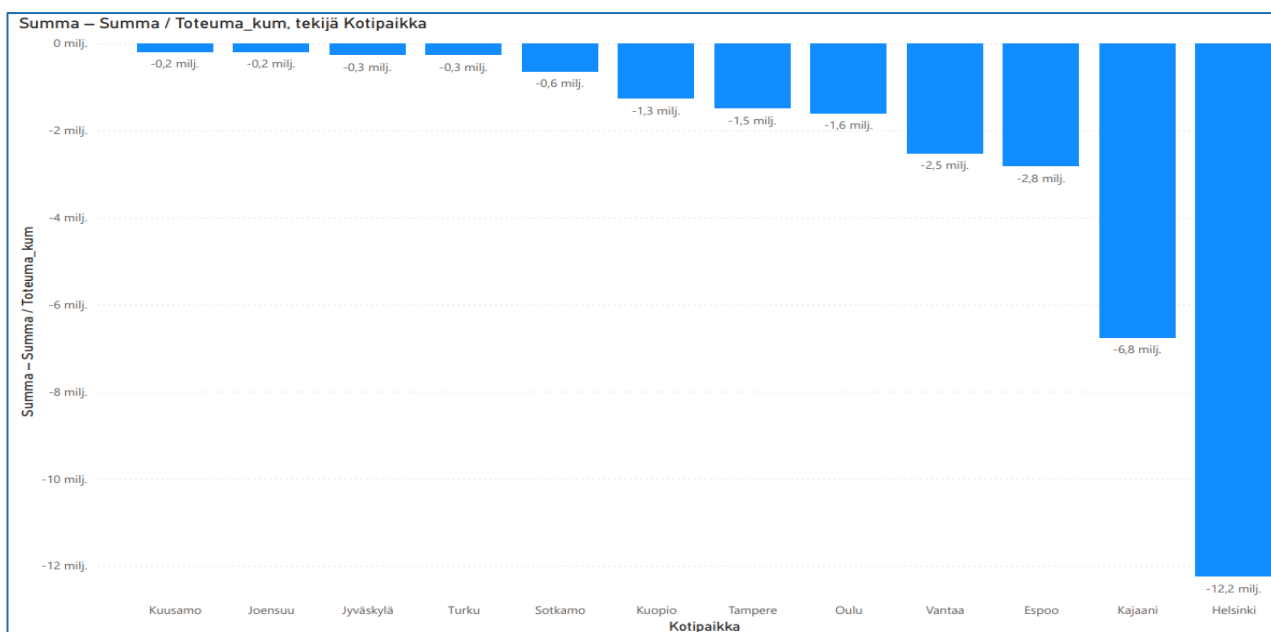
31.10.2024

Kaavio 1. Hankintojen kohdistuminen maakunnittain.

2.3 Kuntakohtainen vertailu

Verrattaessa hankintojen kohdentumista yksittäisiin kuntiin on yritysten kotipaikan mukaan katsottuna suurin hankintakunta Helsinki ennen Kajaania. Tämän jälkeen tulevat järjestyksessä Espoo, Vantaa ja Oulu.

Kaavio 2. Hankintojen kohdentuminen kunnittain €/kunta.

31.10.2024

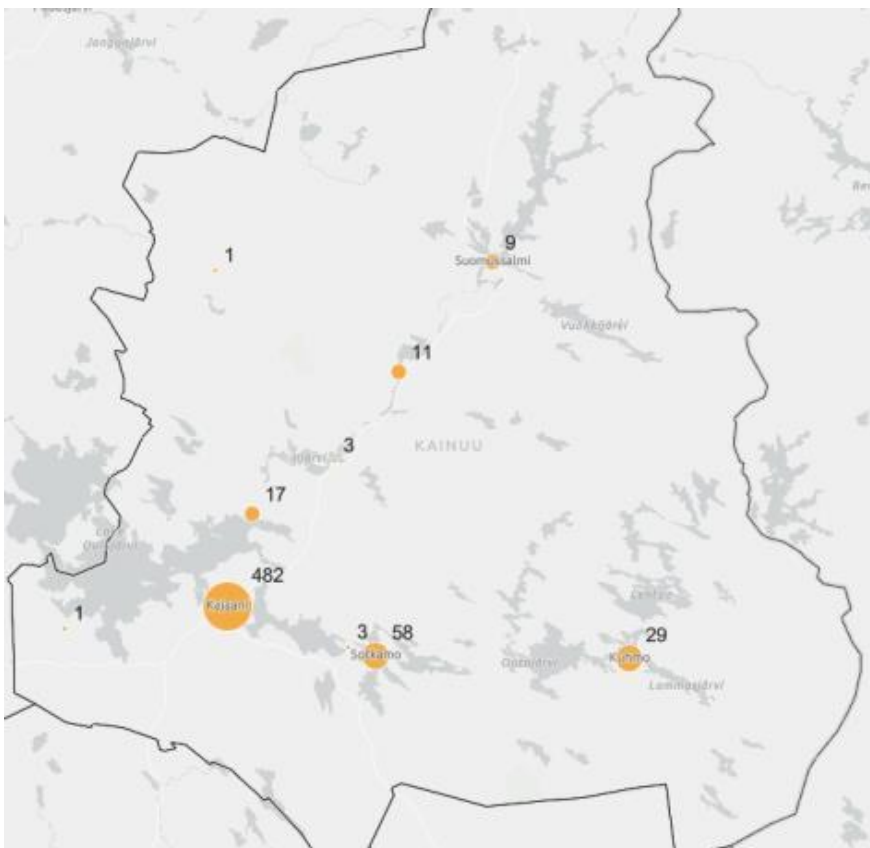
Niin sanotut lähialuehankinnat tapahtuvat usein monipuolisesti eri toimialoja edustavilta yrityksiltä ja tämä on tilanne myös Kajaaniassa.

Ouluun kohdistuneet hankinnat ovat jakautuneet laajemmin eri toimialoille. Kajaanin yliopistokeskuksen vaikutus näkyy siten, että Oulun yliopistolle kirjautuu tarkastelussa yhteistoimintaosuuksia Cemis-yhteistyöstä ja yliopistollisista koulutusavauksista

Kajaanin naapurikunnista viidentoista suurimman hankintakunnan joukkoon nousevat Sotkamo ja Paltamo. Sotkamon suuri osuus johtuu liittyen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen alueella ja Paltamon osuus muodostuu pääosin kahden merkittävän maanrakennusyhtiön toiminnasta paikkakunnalla.

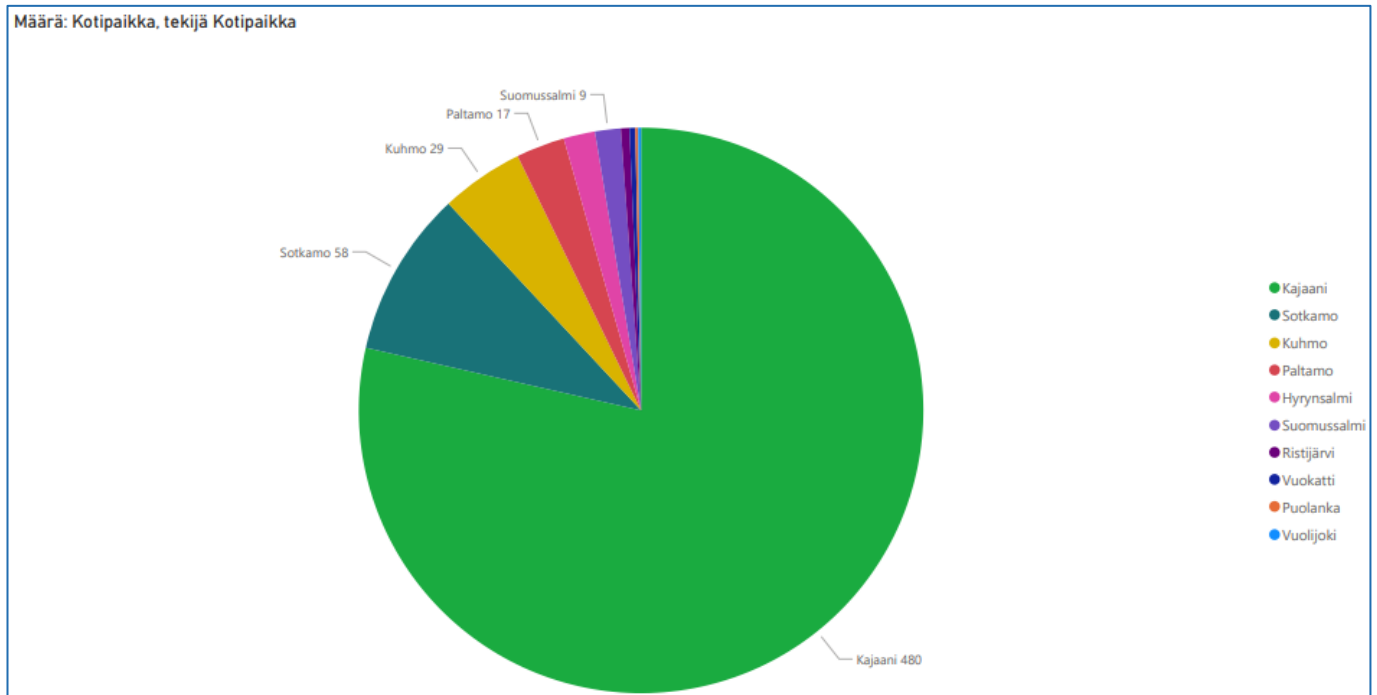
2.4 Hankintojen jakautuminen Kajaani / Kajaanin naapurikunnat

Noin 14 % tarkastelluista hankinnoista suuntautui yritysten kotipaikkaa tarkasteltaessa muualle Kainuuseen kuin Kajaaniin. Erilliseksi tarkastelukohteeksi valittiin Kajaanin naapurikunnat. Sotkamo ja Paltamo erottuvat tilastossa edellä kerrotuista syistä. Muiden naapurikuntien osuudet hankinnoista jäävät pieniksi, näillä paikkakunnilla kotipaikkaa pitäviltä yrityksiltä tehtiin hankintoja erittäin vähän.

31.10.2024

Kuva 1. Hankintojen jakautuminen Kainuun kunnat yritystenmäärät kpl.

3. Yhteenveto käyttötalouden hankinnoista

Kajaanin kaupungin ostovolyymistä noin 15 milj. euroa on ollut ostoja, jotka eivät ole hankintalain mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden alaisia. Nämä ovat ostoja valtiolta, muilta viranomaisilta, muilta kunnilta ja kaupungin omilta tytär- ja osakkuusyhtiöiltä. Kokonaisuuden kannalta nämä ei-kilpailutetut ostot ovat siten kooltaan erittäin merkittäviä.

Kun ei-kilpailutettavat ostot on poistettu vuoden 2023 yhteensä n. 56 miljoonan euron ostovolyymistä, jäljelle jää noin 40,15 miljoonan euron suuruinen hankintojen kokonaisuus. Ostojen kohdentumisen analyysi on tehty tästä kokonaisuudesta, joka kuuluu hankintalain ja erityisalojen hankintalain mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden piiriin.

Toimialavertailussa suurimmat ostovolyymit ovat kohdistuneet paikallisliikenteen, yleistukukaupan sekä muihin luotonantajan palveluihin. Muut luotonantajan palvelut sisältävät leasing-rahoituksella hankittavat ict-laitteet ja muut leasing-rahoituksella hankittavat tuotteet ja palvelut. Havaittu jakauma toimialoille kertoo, mitkä kaupungin hankintatoiminnan osa-alueet muodostavat euromääräisesti suurimmat hankintakokonaisuudet ja ovat tältä osin vaikuttavimpia hankintoja.

Merkittävimmät taloudelliset vaikutukset muodostuvat, kun yritys käyttää paikallisia hankintoja, käyttää paikallista työvoimaa ja kotipaikka on Kajaani

Vaikka yritys olisi valtakunnallinen (Tools, Eezy Oy) ketju, jonka kotipaikka on esimerkiksi Helsinki, niin ketjulla on toimipiste Kajaanissa. Yritys käyttää paikallista työvoimaa, paikallista kiinteistöä ja alihankintaa, jolloin rahaa jää paikalliseen kiertoon. Ylivoimaisesti suurin osa maakunnan hankinnoista on tehty kajaanilaisilta yrityksiltä.

31.10.2024

4. Investoinnit - vuoden 2023 analyysin lähtötiedot

Lähtötietona käytetty ostolaskudata saatiin taloushallinnosta Excel-tiedostona, jossa oli jo yhteenvedona taulukko, jossa laskut oli koottu vuodelta 2023 toimittajittain yhteen.

Oikeushenkilöiden joukosta poistettiin kaikki kunnilta, kuntayhtymiltä, valtionhallinnon yksiköiltä, seurakunnilta sekä Kajaanin kaupungin tytär- ja osakkuusyhtiöiltä tehdyt ostot, koska nämä ostot eivät ole hankintalain mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden piirissä.

Alkuperäisessä aineistossa oli noin 175 riviä ja tätä aineistoa on muokattu seuraavasti eli poistettu hyvityslaskut ja edellä mainitut hankintalain piiriin kuulumattomat yritykset ja yhteisöt. Näin ollen aineistoon jäi käsiteltäväksi 172 riviä.

Tarkasteltavaan aineistoon todennettiin 172 eri oikeushenkilöä, joilta jokaiselta kaupunki on tehnyt kalenterivuoden 2023 aikana vähintään yhden investointioston. Kaikki samalta oikeushenkilöltä tehdyt ostot laskettiin yhteen kyseisen oikeushenkilön ostosaldoon (EUR).

Oikeushenkilöt tunnistettiin aineistosta nimellä ja y-tunnuksella. Näiden tietojen pohjalta haettiin julkisista avoimista nettilähteistä aineistoon tiedot oikeushenkilöiden kaupparekisteriin merkitystä kotipaikasta ja päätoimialasta.

Kaupungin Investointiostot vuonna 2023 oli saadun aineiston mukaan noin 18,9 miljoonaa euroa. Edellä mainittuja, analyysistä poistettuja ostoja oli noin 12 500 euron arvosta. Lopullinen analyysi on koostettu tästä jäljelle jääneestä summasta.

Kaikki laskut v.2023	18 935 189 €
Ei hankintalain piirissä	12 526 €

Analyyssissa on tarkasteltu:

- Hankinnat toimialoittain (EUR)
- Hankinnat maakunnittain (EUR)
- 10 kuntaa, joihin tehdyt hankinnat ovat eniten kohdistuneet (EUR)
- Hankintojen kohdistuminen Kajaaniin, sen naapurikuntiin, muualle Suomeen ja ulkomaille

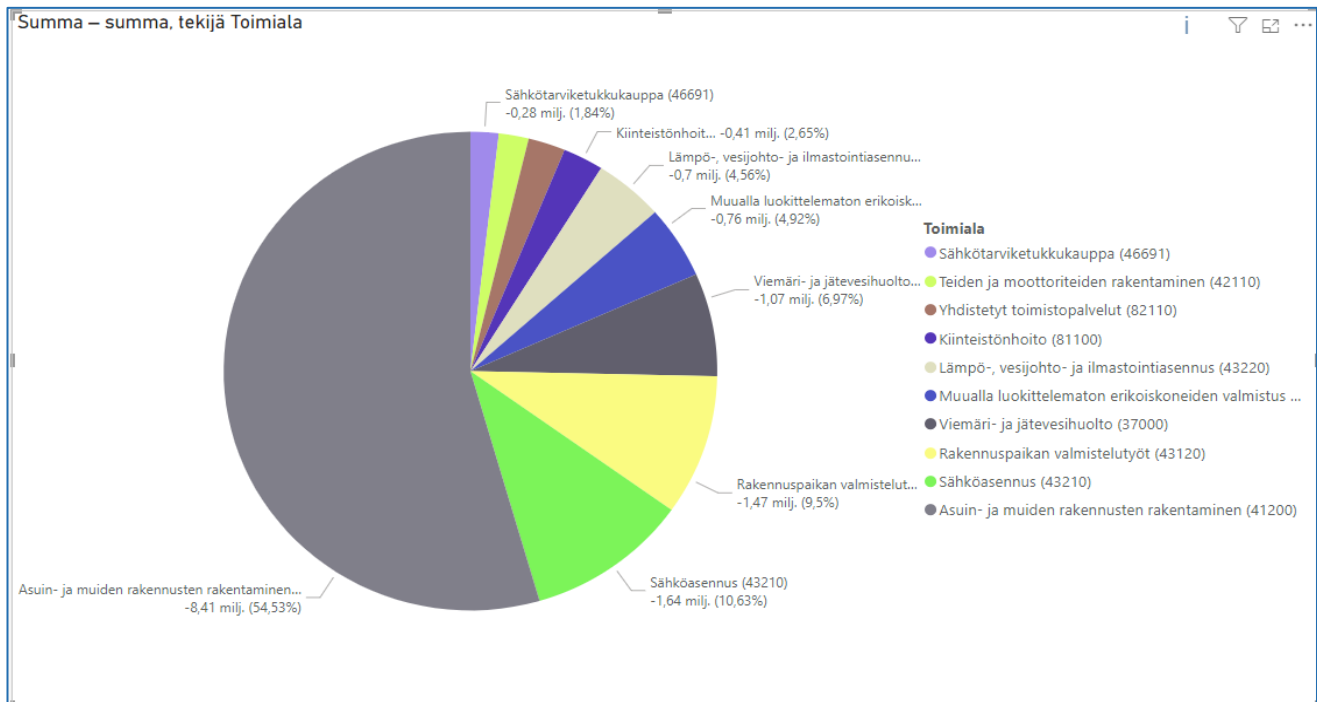
Tausta-aineistoon kuuluu lisäksi suurimpien myyjäyritysten listauksia niiden kuntien osalta, joihin on kohdistunut suurin määrä hankintoja.

4.1 Hankintojen jakautuminen toimialoittain

Hankintojen kohdistumista toimialoittain on kartoitettu yritysten kaupparekisteriin merkityn päätoimialan avulla. Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen (41200) ja Rakennuspaikan valmistelutyöt (43120), eli infra ja maanrakennusurakat, sekä muut rakentamiseen liittyvät palvelut, ovat olleet tarkastelujaksolla suurin toimiala (9,88 milj.€), johon kaupungin hankintoja on kohdistunut.

31.10.2024

Kuvio 1. Hankintojen jakautuminen toimialoittain.

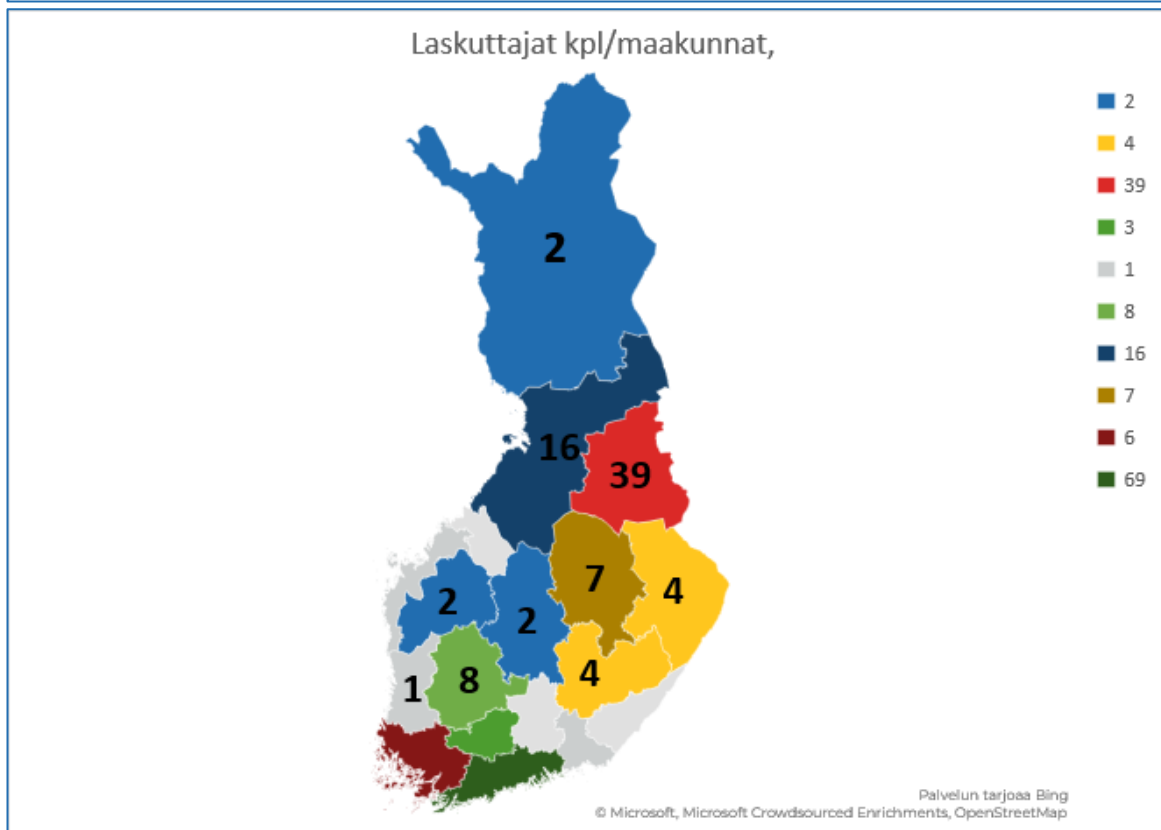
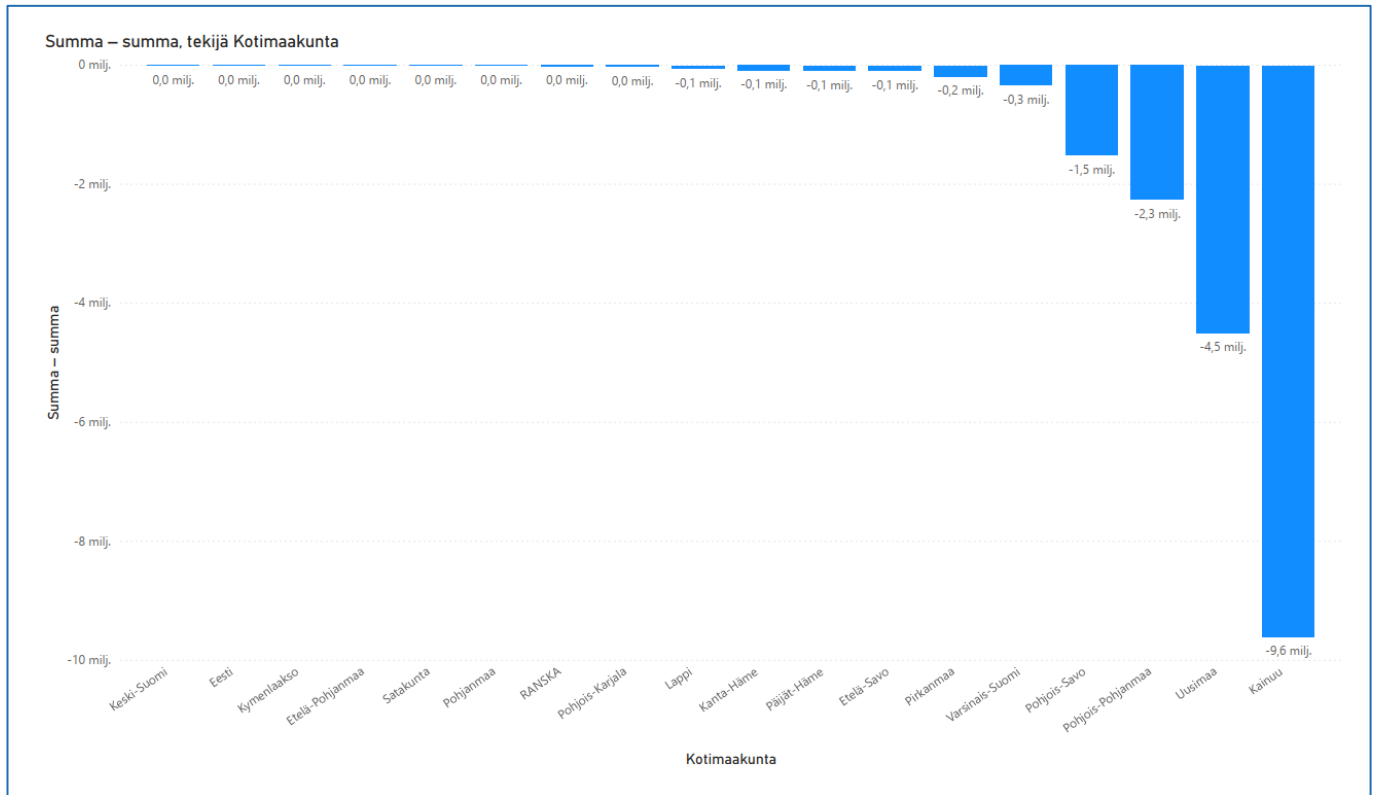
4.2 Hankintojen jakautuminen maakunnittain

Ostovolyymista investoinneissa noin 50,7 % kohdistuu Kainuuseen ja 23,8 % Uudellemaalle. Siten yhteensä n. 14 milj.€ ostoista kohdistuu yrityksille, joiden kotipaikka sijaitsee näissä kahdessa maakunnassa. Kolmanneksi eniten (2,3 milj.€) hankintoja on kohdistunut Pohjois-Pohjanmaalla sijaitseville yrityksille.

Voidaan todeta, että Uudellemaalle ja siellä erityisesti pääkaupunkiseudulle kohdistuu kaikkien toimialojen hankintoja, mutta muihin maakuntiin kohdistuvissa hankinnoissa kyse on pääasiassa rakennusalan tai siihen läheisesti kytkeytyvien alojen hankinnoista.

31.10.2024

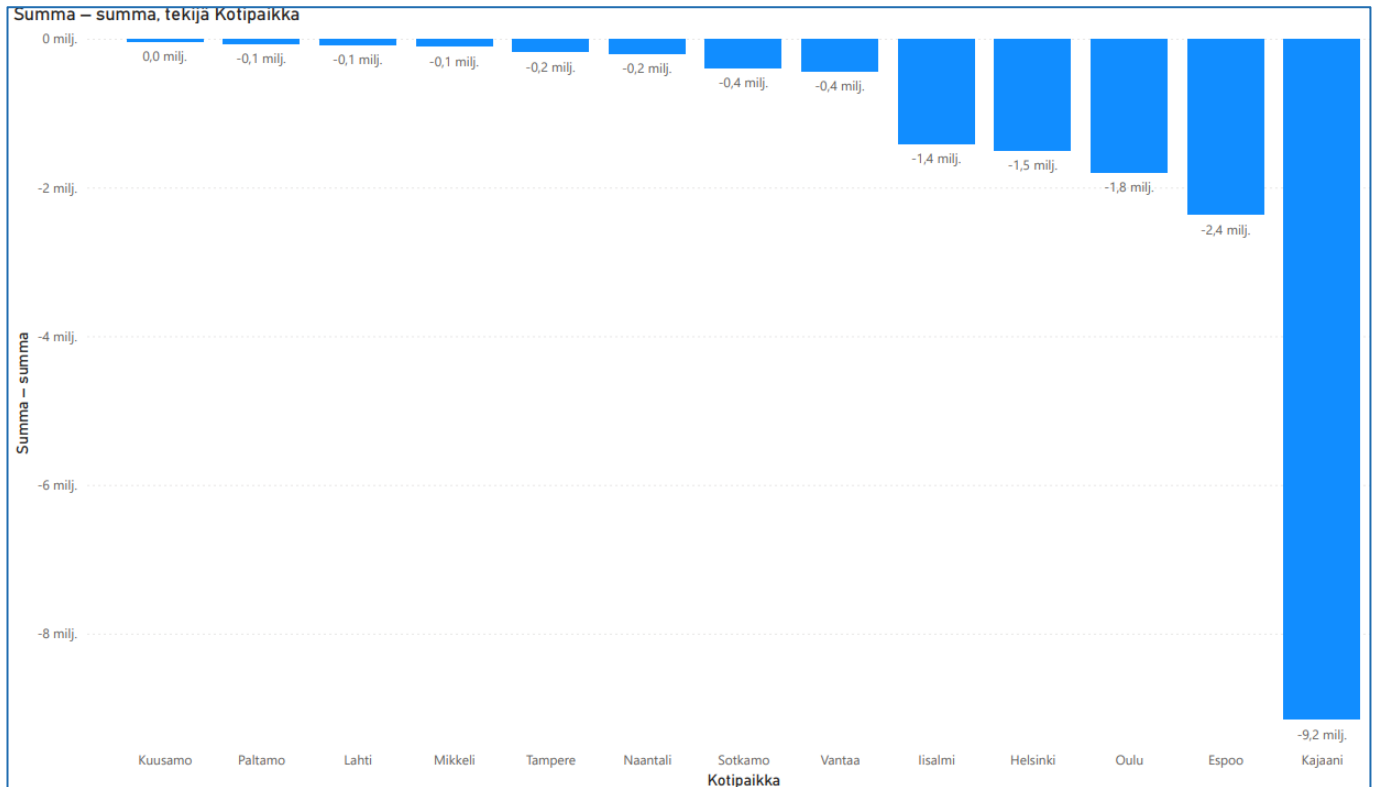
Kartta 1. Laskuttajat maakunnittain.

31.10.2024

4.3 Kuntakohtainen vertailu

Verrattaessa hankintojen kohdentumista yksittäisiin kuntiin on yritysten kotipaikan mukaan katsottuna suurin hankintakunta Kajaani (9,15milj.€), sen jälkeen Espoo 2,37milj.€, Oulu 1,8milj.€, ja neljäntenä Helsinki (1,5milj.€).

Kaavio 2. Hankintojen kohdistuminen kunnittain.

Oulun suuri osuus selittyy Kajaanissa toimivan Kuljetus Polar Oy:n kotipaikasta. Espoon suuri osuus koostuu vesi- ja viemäriverkostojen saneerauksesta auki kaivamatta sekä Teatterin saneerauksen hankinnoista.

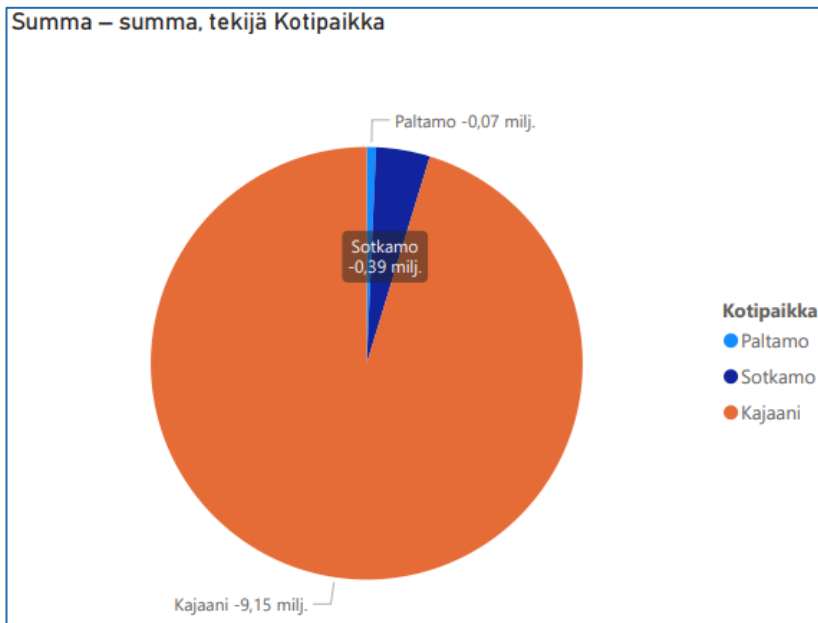
Kajaanin naapurikunnista viidentoista suurimman hankintakunnan joukkoon nousevat Sotkamo ja Paltamo. Sotkamon suuri osuus selittyy sähkö ja metalliasennus yritysten kotipaikalla. Paltamon osuus muodostuu pääosin kahden maanrakennusyhtiön toiminnasta paikallakunnalta.

4.4 Hankintojen jakautuminen Kajaani / Kajaanin naapurikunnat

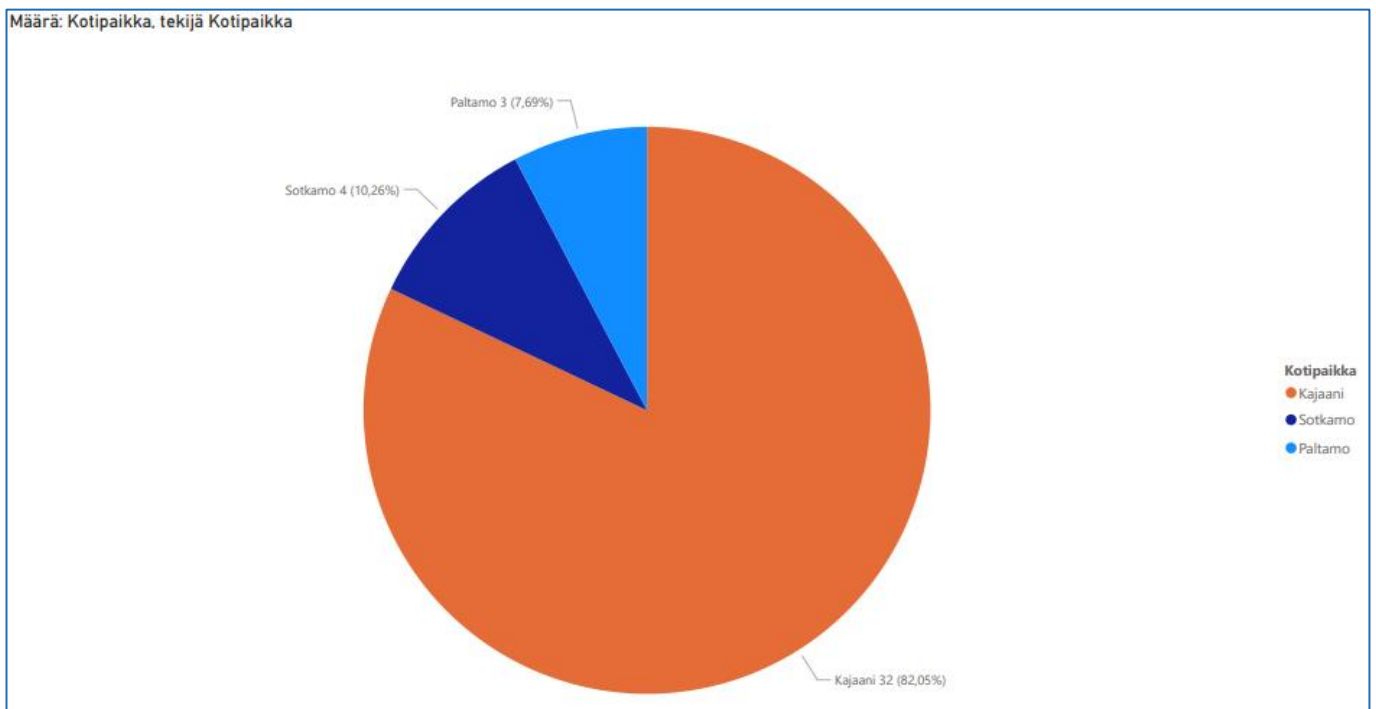
Noin 2 % tarkastelluista investointihankinnoista suuntautui yritysten kotipaikkaa tarkasteltaessa muualle Kainuuseen kuin Kajaaniin, Sotkamoon ja Kajaaniin. Muista Kainuun kunnista kuin Sotkamo ja Paltamo ei ole tehty investointiostoja.

31.10.2024

Kuva 2. Investointi Hankintojen eurojen jakautuminen Kajaani / Kajaanin naapurikunnat.

Kuva 3. Laskuttaneiden yritysten määrä Kainuusta (Investoinnit)

31.10.2024

5. Yhteenveto investointien hankinnoista

Ostojen kohdentumisen analyysi on tehty tästä kokonaisuudesta, joka kuuluu hankintalain ja erityisalojen hankintalain mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden piiriin.

Toimialavertailussa suurimmat ostovolyymit ovat kohdistuneet kiinteistö- ja rakennusalaan ja sitä lähellä oleviin tavaroihin ja palveluihin. Muita keskeisiä hankintojen kohdentumisen toimialoja ovat olleet tukkukauppa ja toimistopalvelut.

Yhteensä ostojen piirissä on ollut kymmeniä eri toimialoja. Havaittu jakauma toimialoille ker-
too, mitkä kaupungin hankintatoiminnan osa-alueet muodostavat euromääräisesti
suurimmat hankintakokonaisuudet ja ovat tältä osin vaikuttavimpia hankintoja.

Merkittävimmät taloudelliset vaikutukset muodostuvat, kun yritys käyttää paikallisia hankin-
toja, käyttää paikallista työvoimaa ja kotipaikka on Kajaani

Vaikka yritys olisi valtakunnallinen toimija, kuten esimerkiksi ISS Palvelut Oy, jonka koti-
paikka on Helsinki, niin ketjulla voi olla toimipiste Kajaanis. Kuitenkin yritys käyttää paikal-
lista työvoimaa, paikallista kiinteistöä ja alihankintaa. Tällöin rahaa jää paikalliseen kiertoon,
kuten toimijan kotipaikan ollessa Kainuussa.

Ylivoimaisesti suurin osa maakunnan hankinnoista on tehty kajaanilaisilta yrityksiltä.

6. Ehdotus jatkotoimenpiteiksi

Selvityksen pohjalta ehdotamme seuraavia toimenpiteitä:

- hankintojen kategorisointia (esim. kaupungin toiminnan kannalta kriittisyys)
- paikallisen tarjonnan huomioimisen merkityksellisyys
- paikallisen tarjonnan havaitseminen kaupunkina
- markkinoiden tunteminen
- paikallisen, monesti perhejohtoisen yrityksen hankintaosaamisen tason tunnistaminen kilpailutuksia laadittaessa.
- sisäinen tiedotus/koulutus/ohjaus => hankintojen "kumppanit" toimialoilla/kentällä.
- jatkuva yritys yhteistyö ja keskustelu (säännöllinen hankintatori=>julkinen sektori/paikalli-
set yritykset)

Tavoitteena on, että kaupunki johtaisi hankintojen toteuttamista yhdenmukaisen johtamis-
tavan ja yhtenäisten käytäntöjen perusteella eli hankinnat tulisi kategorisoida. Samalla jokai-
nen kategoria kuitenkin ohjeistaa vastuullaan olevien tuote- ja palveluryhmien hankintojen
toteutuksen ja kehittämisen menettelyt.

Hankinta-asiamiehen kanssa yhteistyössä pidetään vuosittain hankintailtapäiviä, joissa ker-
rotaan kaupungin tulevista hankinnoista ja investoinneista. Ensimmäinen hankintailtapäivä
pidetään 2025 keväällä.

Paikallisen tarjonnan huomioimisen merkityksellisyys ja havaitseminen huomioidaan tar-
jouspyyntöjä laadittaessa hankintalain puitteissa ottamalla huomioon seuraavat asiat:

31.10.2024

- o Ollaan osa ympäröivää yhteiskuntaa
- o Elinvoimatekijöiden arvostaminen ja huomioiminen
- o Pyritään luomaan tarjouspyyntöjä, joihin paikalliset yritykset voivat tarjota tuotteita, jos niitä on mahdollista hankkia ottaen huomioon kokonaisvaltainen edullisuus
- o Yrittäjien arvostus kaupunkia kohtaan säilyy

Jatkamme ostojen puolituntisia kaupunkiorganisaatiossa, joissa jaamme tietoa uusista hankintasopimuksista ja tulevista kilpailutuksista.

Toimialojen ja yksiköiden kanssa käydään vuosittain tammikuussa tulevan vuoden investointi – ja muut hankintatarpeet.

Hankinta-asiamiehen kautta viestitään tulevista hankinnoista sekä hankinnat julkaistaan hankintakalenterissa.